

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)

“ ____ ” _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі сиру в Україні)»

Виконавець:

студент заочного факультету
Федосеєнко Олена Андріївна _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Янковий Володимир Олександрович _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ	6
1.1 Сутність кон'юнктури ринку	6
1.2 Методи дослідження та прогнозування кон'юнктури.....	14
1.3 Особливості сучасного ринку сирів в Україні.....	26
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ СИРІВ В УКРАЇНІ	32
2.1 Особливості оцінки кон'юнктури ринку сирів України.....	32
2.2 Аналіз ринка сирів в Україні за 2010-2017 роки.....	39
2.3 Кон'юнктура світового ринку сирів.....	45
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ СИРІВ УКРАЇНИ	52
3.1 Проблеми розвитку ринку сирів України.....	52
3.2 Прогнозування розвитку ринку сирів України.....	55
3.3 Пропозиції що до підвищення ефективності функціонування ринку сирів України.....	64
ВИСНОВКИ	70
Список використаних джерел	73
Додатки	77

ВСТУП

Тема кваліфікаційної роботи магістра: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі ринку сиру в Україні)».

Актуальність теми є розвиток сучасного національного господарства зумовлюється функціонуванням окремих ринків, серед яких провідна роль належить споживчому ринку загалом і продовольчому ринку зокрема. Майже шосту частину валового внутрішнього продукту нашої держави забезпечує ринок продовольчих товарів. У структурі продажів продовольчих товарів торговельної галузі продукція сиру, не враховуючи алкогольні напої та тютюнові вироби, займає сьому позицію, адже сир є висококалорійним і біологічно цінним продуктом харчування. Із зростанням грошових доходів населення в структурі його споживання продовольчих товарів домінує збільшення калорійніших і кращих за біологічними характеристиками продуктів, тому тенденція щодо зростання попиту на продукцію сиру в Україні очевидна. Збільшення попиту на різні види сиру стимулює розвиток молокопереробної та торговельної галузей, діяльність яких зумовлює процес формування і функціонування національного ринку сиру. При цьому на достатньо насиченому ринку сиру посилюється конкурентна боротьба як у молокопереробній, так і в торговельній галузі. Така ситуація визначає необхідність постійного дослідження ринку і на основі цього реалізацію відповідних заходів як у молокопереробній, так і в торговельній галузі з урахуванням вимог споживачів на ринку сиру. Проблеми ринкового механізму господарювання у світовому економічному просторі знайшли відображення в наукових дослідженнях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема в працях таких дослідників, як Д. А. Аакер [1], В. Д. Базилевич [2], В. І. Власов [3], С. С. Гаркавенко [4], П. Гейк [5], С. М. Кваша [6], Ф. Котлер [7-10], В.А.Карпов [11] та інші.

Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, в яких досліджуються питання формування, функціонування й розвитку різних

товарних ринків, проблеми теоретико-методичного забезпечення та вирішення науковопрактичних завдань щодо обґрунтування потреби вдосконалення способів формування та функціонування ринку сиру національного виробництва залишаються недостатньо дослідженими. У зв'язку з цим постає необхідність поглибленого вивчення основних системоутворюючих елементів формування вітчизняного ринку продукції сиру й наукового обґрунтування концептуальних підходів і практичних способів оцінювання попиту, регулювання пропозиції та методів просування різних видів сиру на внутрішній ринок. Актуальність цих проблем визначила вибір теми.

Метою даної магістерської роботи є аналіз стану кон'юнктури ринку сирів в Україні, перспективи його розвитку та вплив на загальний стан економіки країни.

Завданнями роботи є:

- розкрити сутність кон'юнктури ринку;
- визначити основні методи дослідження кон'юнктури;
- виявити основних суб'єктів сучасного ринку сирів в Україні;
- оцінити основні показники кон'юнктури та їх значення;
- проаналізувати світовий та ринок сирів України;
- визначити основні проблеми розвитку ринку сирів;
- скласти прогноз розвитку ринку сирів в Україні;
- виявити фактори та можливості щодо підвищення ефективності функціонування ринку сирів України.

Об'єктом дослідження є ринок сиру України, його стан та перспективи розвитку.

Предметом дослідження є теоретичні методологічні аспекти діяльності та прогнозування кон'юнктури ринку.

Методи дослідження. Для дослідження поставлених проблем були

використані загальноєкономічні методи аналізу, а також кількісні та якісні методи. Для прогнозування розвитку ринку сирів був використаний балансовий метод змінних. Також були застосовані комп'юерні програми, як Ms Excel для обробки даних та їх розрахунків.

Інформаційною базою для аналізу та прогнозуванню кон'юнктури ринку молочних продуктів України включає законодавство України, різні наукові видання, прогнози, маркетингові дослідження вчених, офіційні статичні дані, матеріали конференцій, електроні джерела присвяченні українському ринку молочних продуктів.

Публікації. За матеріалами дослідження було опубліковано статтю «Дослідження кон'юнктури ринку сиру в Україні» в науковому студентському віснику №29 м.Одеса 2018 рік.

ВИСНОВКИ

1. Особливим предметом дослідження ринку є його кон'юнктура. Кон'юнктура – це найважливіші ознаки, риси, показники, які характеризують поточний і перспективний стан розвитку економіки світового господарства, його окремих регіонів, країн, певної галузі або ринку продуктів і послуг. Поняття кон'юнктура включає в себе сукупність взаємопов'язаних між собою умов, котрі визначають (обумовлюють) перехід з одного стану в інший.

2. Методика дослідження кон'юнктури — це послідовність дій і сукупність конкретних прийомів дослідження, що забезпечують аналіз сформованої ситуації на ринку і виявлення найближчих перспектив його розвитку.

3. Методика вивчення економічної кон'юнктури передбачає такі види робіт: а) визначення об'єкта (вид ринку або його частини) дослідження; дослідження основних рис і особливостей ринку; б) визначення переліку показників кон'юнктури; в) формування інформаційної бази аналізу кон'юнктури; г) визначення методів дослідження; д) аналіз результатів дослідження; е) визначення методів прогнозування кон'юнктури; ж) упорядкування кон'юнктурного прогнозу.

4. Ринок сиру України - один з найдинамічніших сегментів зі стійким приростом обсягів виробництва, споживання та охоплення міжнародних ринків. В Україні сир створювати стали в ХХ столітті. Тепер виробництво здійснює понад 150 підприємств, 2/3 з них виробляють тверді сичужні сири, решта - м'які і плавлені.

5. За підсумками 2017 року найбільші гравці ринку сиру наступні: «ТЕРРА ФУД», ТОВ «Торговий дім «Західна молочна група»», «Молочний альянс», «Мілкіленд», «Клуб Сиру», «Бель Шостка Україна».

6. Вивчення кон'юнктури здійснюється за допомогою комплексу економічних показників, що дозволяють, по-перше, дати кількісну характеристику якісним змінам, що відбуваються у процесі відтворення і

характеризують сформовану ситуацію на ринку; по-друге, визначити значущість, напрямки і тенденції розвитку кон'юнктури, тобто скласти прогноз.

7. Сир - це продукт, який знайом людям багато тисячоліть. Залежно від технології виробництва сири можуть бути: твердими; м'якими; розсолами; переробленими (плавленими). Незважаючи на таку різноманітність саме твердий сир входить до числа найпопулярніших делікатесів. Його роблять з різних видів молока : коров'ячого; козиного; овечого і так далі. Самою затребуваною сировиною для виготовлення сиру залишається коров'яче молоко.

8. З 2010 по 2017 роки молочна продукція, а саме виробництво сиру потрапило під вплив економічних коливань, саме тому виробництво цієї продукції з кожним роком зменшувалось. Протягом 6 років зменшувався експорт сиру дуже швидко,але вже з 2017 року почав трохи змінюватись у кращий стан. Хоча імпорт всі ці роки був завжди менш за експорт, що показує добру динаміку.

9. Глобальний ринок сирів сегментований на основі ресурсів, типу, продукту, каналу розповсюдження та географії. На підставі ресурсів він поділяється на сир, отриманий з коров'ячого молока (цільного молока та знежиреного молока), овечого молока, козячого молока та молока буйволів. Але дуже цікаво, що у світі також поширюється такий вид сирів, як веганський. До 2024 року загальний ринок вегетаріанських сирів досягне 3,906 мільйонів доларів; що зростає на 7,6% у період з 2016 по 2024 рік. До найбільших проблем сучасного українського ринку молочної продукції можна віднести: 1. Відсутність якісної сировини, для виробництва продукції. 2. Невеликий ринок збуту продукції, що змушує більшість підприємств скорочувати виробництво та працювати на склади, чи навіть взагалі закрити виробництво. 3. Низький технологічний рівень на виробництвах, відсутність сучасного обладнання. 4. Падіння рівня внутрішнього споживання через кризові явища в країні. 5. Неструктуроване виробництво та брак кооперації.

Найбільш вдалим варіантом сполучення прогнозних значень змінних «Виробництво», «Споживання», та «Експортне-імпортне сальдо» - є варіант

отриманий за допомогою поліноміального тренду, оскільки саме він має мінімальне абсолютне відхилення від балансового рівняння. Прогнозування показників за балансовим методом означає, що виробництво сиру в Україні в 2019 році складе 85,39 тис. т, споживання буде складати 101,869 тис. т, а експортно-імпортне сальдо буде негативним, при чому імпорт переважатиме експорт на 16,477 тис т.

10. Молокопереробна галузь промисловості сьогодні потребує негайних реанімаційних заходів, що допоможуть вивести її з кризового стану. На жаль, сьогодні виникають значні проблеми з фінансуванням необхідних заходів, що пов'язано з тривалою економіко-політичною кризою всередині країни. Але, не зважаючи на це, молокопереробна галузь має перспективи подальшого розвитку, якщо отримає підтримку з боку держави під час запровадження заходів щодо підвищення якості молока-сировини для виробництва молочної продукції.

11. Основними напрямками, які покращать стан молочного ринку України можна назвати наступні: 1. Удосконалення якості виробленої продукції, модернізація обладнання. 2. Пошук прибуткових каналів для експорту продукції. 3. Вироблення продукції згідно з нормами ЄС, що призведе до глобального виведення продукції на міжнародний рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аакер Д. А. Бизнес-стратегия: обучения рыночной среды до выработки беспроигрышных решений / пер. с англ. Москва: Эксмо, 2007. 464 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб. 2-ге вид. стер. Київ: Знання, 2008. 203 с.
3. Власов В. І. Розвиток ринків аграрної продукції // Економіка АПК. 2015. № 6. С. 42–46.
4. Гаркавенко С. С. Маркетинг: підручник. Київ : Лібра, 2002. 712 с.
5. Гейк П., Джексон П. Вчись аналізувати ринок / пер. з англ. Львів: Сейбр – Світло, 1995. 270 с.
6. Кваша С. М., Площик М. В. Формування та функціонування ринку кави в Україні: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2015. 196 с .
7. Котлер Ф., Фернандо Т. Новые маркетинговые технологии. Методология создания гениальных идей / пер. с англ. под ред. Т. Р. Таор. СПб. Издательский дом «Нева», 2004. 192 с.
8. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / пер. с англ. под ред. О. А. Третьяк, Л. А. Волковой, Ю. Н. Коптуревского. Санкт-Петербург: Изд-во «Питер», 1999. 896 с.
9. Котлер Ф. Десять смертных грехів маркетингу. Ознаки і методи вирішення / пер. з англ. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 143 с.
10. Котлер Ф. Основы маркетинга / Филип Котлер, Гари Армстронг, Джон Сондерс, Вероника Вонг; пер. с англ. 2-е европ. изд. Москва: Издательский дом «Вильямс», 2006. 944 с.
11. Андрейченко А.В., Горбаченко С.А., Грінченко Р.В., Карпов В.А., Кучеренко В.Р. Аналіз ринкової кон'юнктури: навчальний посібник.– Одеса: ОНЕУ, 2014.– 345 с.
12. Репке В. Кон'юнктура /В. Репке. – М.: Финансовое изд-во НКФ СССР, 1927. – 176 с.

13. Большой экономический словарь: 22000 терминов / под ред. А.Н. Азрилиян. – 5-е изд., пере- раб. и доп. – М.: Институт новой экономики, 2002. – 1280 с.
14. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики /редкол. Л.И. Абалкин (отв. ред.) и др. –М.: Экономика, 1989. – 526 с.
15. Первушин С. Хозяйственная конъюнктура/С. Первушин. – М., 1925
16. Большой немецко-русский словарь. – 9-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 2002. – 1040 с.
17. Беляевский И.К. Маркетинговое исследование: информация, анализ, прогноз: учебное пособие/ И.К. Беляевский. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 320 с.
18. Маркетинг: Толковый терминологический словарь-справочник / под ред. проф. А.К. Ждинчарадзе. – М.: “Инфоконт” СП “Медсервис Интернешнл”, 1991. – 224 с.
19. Л.П. Владимирова. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательский Дом «Дашков и К», 2009. – 308 с.
20. Авдулов П.В., Гойзман Э.И., Кутузов В.А. и др. Экономико-математические методы и модели для руководителя. М.: Экономика, 2008
21. Молочний ринок України, Білорусі, Росії та світу. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://infagro.com.ua/ua/>
22. Брендингове агентство KOLORO. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://koloro.ua/>
23. Алексей, Парушин und Елена Самородова Конъюнктура мировых рынков продовольственной продукции / Алексей Парушин und Елена Самородова. - М.: LAP Lambert Academic Publishing, 2014. - 132 с.
24. Буров, А. С. Конъюнктура мировых рынков товаров и услуг: моногр. / А.С. Буров. - М.: Экзамен, 2016. - 160 с.
25. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

26. USDA Foreign Agricultural Service [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.fas.usda.gov/>
27. Статистичний збірник «Україна у цифрах» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm
28. Trade Map - Trade statistics for international business development [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
29. Food and Agriculture Organization [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.fao.org/home/ru/
30. Cheese market report [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.alliedmarketresearch.com/cheese-market>
31. Vegan cheese market [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.variantmarketresearch.com/report-categories/food-beverages/vegan-cheese-market>
32. Виробництво основних видів продукції тваринництва у 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/vpt/vpt_u/vpt2017_u.html
33. Стецюк Я.Ю. Розвиток молочної галузі України / Я.Ю. Сте-цюк // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4164>.
34. Теоретичні та прикладні аспекти оцінки конкурентоспроможності молокопереробних підприємств на молочному ринку України / [С.М. Шкарлет, Г.М. Тарасюк, В.В. Балковська, О.Б. Погайдак] // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2014. – Вип. 2. – С. 104–118.
35. Бінерт О.В. Організаційно-економічні проблеми функціонування виробників молока та молокопереробних підприємств / О.В. Бінерт // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск 10. – С. 275–278
36. Бабич, Т.Н. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учебное пособие / Т.Н. Бабич, И.А. Козьева, Ю.В. Вертакова, Э.Н. Кузьбожев. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2013. - 336 с.

37. Басовский, Л.Е. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учебное пособие / Л.Е. Басовский. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2013. - 260 с.
38. Regional-Level Analysis of Oligopsony Power in the Ukrainian Dairy Industry / [O. Perekhozhuk, Th. Glauben, R. Teuber, M. Grings] // Canadian Journal of Agricultural Economics/ Revue canadienne d'agroeconomie. – 2015. – Volume 63, Issue 1. – P. 43–76.
39. Nivievskyi O. Price Support, Efficiency and Technology Change of Ukrainian dairy farms: Spatial dependence in the components of productivity growth / O. Nivievskyi // Contributed Paper prepared for presentation at the International Association of Agricultural Economists Conference, Beijing, China, August.
40. Бінерт О.В. Проблеми та перспективи розвитку функціонування ринку молока в Україні / О.В. Бінерт // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Ґжицького. – 2014. – Т. 16, № 1(1). – С. 40–43.
41. Dykun A. Large farms to boost Ukraine's dairy sector / A. Dykun // Dairy Global [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dairyglobal.net/Articles/General/2015/7/>
42. Farmers, Vertical Coordination, and the Restructuring of Dairy Supply Chains in Central and Eastern Europe // World Development. – 2009. – Volume 37, Issue 11, November.
43. Божидарнік Т.В. Проблеми та пріоритети розвитку молокопереробних підприємств в сучасних умовах господарювання / Т. Божидарнік // Економіст. – 2011. – № 1. – С. 39–41.
44. Інструкція з ведення племінного обліку в молочному і молочном'ясному скотарстві від 21 січня 2004 року № 96/8695 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0096-04>.